

Eksamensprojektet, hf-enkeltfag

Vejledning

*Børne- og Undervisningsministeriet
Styrelsen for Undervisning og Kvalitet
Kontor for Gymnasier, juni 2021*

Vejledningen præciserer, kommenterer, uddyber og giver anbefalinger vedrørende udvalgte dele af læreplanens tekst, men indfører ikke nye bindende krav.

Citater fra læreplanen er anført i kursiv.

Indholdsfortegnelse

1. Eksamensprojektet	2
2. Eksamensprojektets område	2
3. Problemformulering	3
4. Projektforløbet	6
5. Prøve	6
6. Bedømmelseskriterier	6
7. Selvstuderende	6

1. Eksamensprojektet

1.1 Eksamensprojektet omfatter to fag og afsluttes med en individuel mundtlig prøve på baggrund af en synopsis. Kursisten skal udarbejde eksamensprojektet på det højeste faglige niveau, kursisten har eller har fulgt fagene.

1.2 Eksamensprojektet udarbejdes i de sidste seks uger op til semesterets sidste undervisningsdag.

Kursisten vælger selv, om han/hun vil udarbejde eksamensprojektet alene eller i samarbejde med andre kursister. Eksamensprojektet omfatter to fag, som kursisten har haft inden for de sidste 3 år, og afsluttes med en individuel mundtlig prøve.

Ifølge bilag 1 til Bekendtgørelse om de gymnasiale uddannelser nr. 497 af 18. maj 2017 indgår eksamensprojektet med en uddannelsestid på 25 timer. Eksamensprojektet udarbejdes inden for de sidste seks uger af undervisningen i et semester. En kursist skal forud for at kunne udarbejde eksamensprojektet have gennemført undervisning og aflagt prøver i et sådant omfang, at institutionen vurderer at kursisten kan afslutte en fuld højere forberedelseseksamen senest i det kommende semester. Kurset/institutionen tilrettelægger uddannelsestiden i forbindelse med afviklingen inden for de seks uger, og kursisterne informeres ved kursusårets start om den nøjagtige placering af eksamensprojektet.

Eksamensprojektet kan ikke skrives på fremmedsprog.

Til understøttelse af kursisters arbejde med Eksamensprojektet er der udviklet et digitalt materiale, der kan tilgås på www.vucdigital.dk/ep

2. Eksamensprojektets område

2.1 Den enkelte kursist vælger de fag, som eksamensprojektet udarbejdes i.

Kurset/institutionen sikrer, at der sker en faglig orientering om eksamensprojektet med hensyn til placeringen og med eksempler på mulige emner og fagkombinationer for alle de kursister, der skal udarbejde et eksamensprojekt. Alle fagkombinationer er i princippet mulige, og det er kursisten, der vælger fagkombination for eksamensprojektet.

I orienteringen vil det være naturligt, at lærerne gør opmærksom på de vanskeligheder, der kan opstå, hvis fagkombinationen er uhensigtsmæssig. Orienteringen bør placeres således, at kursisterne har god tid til at afgøre, om de vil udarbejde eksamensprojektet alene eller i samarbejde med andre kursister og til at overveje valg af fag, men modsat bør den tidsmæssige afstand mellem orientering og påbegyndelse af projektet ikke være for stor. Lærerne i de enkelte fag orienterer om særlige forhold i netop deres fag.

Kursisten udarbejder eksamensprojektet på det højeste faglige niveau, kursisten har haft faget; hvis kursisten for eksempel vælger at udarbejde eksamensprojektet i engelsk og religion, og kursisten har valgt religion som valgfag på B-niveau, er det B-niveauets faglighed, der indgår i eksamensprojektet. Kursisten skal kunne bruge al sin viden i faget.

For kursister der er i færd med at sammenstykke en Højere forberedelseseksamen via hf-enkeltfag er der i forhold til valg af fag og senere udstedelse af eksamensbevis en række særlige forhold, man skal være opmærksom på. Læs mere i denne [vejledning](#).

Når et fremmedsprog indgår i eksamensprojektet, skal en del af kilderne være på det pågældende sprog. De fremmedsprogede kilder skal have et omfang og en tyngde i opgaven, der muliggør en evaluering i forhold til de faglige mål i det indgående sprogfag. Kilderne kan være litterære tekster, f.eks. romanuddrag der belyser en bestemt problemstilling eller et fænomen, det kan være ikke-litterære tekster, der giver mulighed for sagso-relateret tekstarbejde, eller medietekster.

2.2 Kursets leder udpeger blandt kursets lærere vejleder/vejledere for den enkelte kursist i de fag, der indgår. Vejlederen/vejlederne medvirker i alle projektførløbets faser frem til aflevering.

Så vidt muligt tildeles kursisten en vejleder (eller to, hvis det skønnes at være relevant), som kursisten/kursisterne kender fra undervisningen i det/de fag, der indgår i eksamensprojektet, men der kan forekomme tilfælde, hvor dette ikke er hensigtsmæssigt eller muligt. Der kan for eksempel være tale om, at kursisterne i en gruppe er blevet undervist på forskellige hold i et af fagene, at den enkelte vejleder arbejds- og tidsmæssigt har et stort antal vejledningsopgaver, eller at kurset/institutionen råder over en lærer, som har særlige kompetencer inden for det område, hvori eksamensprojektet skal udarbejdes. Kursisten har ikke krav på at få en bestemt vejleder.

Formuleringen 'Vejlederen medvirker i alle projektføreløbs faser' dækker over, at vejlederen er impliceret i hele processen vedrørende eksamensprojektet, og at vejlederen har forskellige funktioner og arbejdsopgaver i denne proces. Det vil dog være naturligt, at vejlederen medvirker mest i begyndelsen af forløbet, hvor emnet skal indkredses og afgrænses. Hvis der er flere vejledere involveret i processen, bør der planlægges med en eksplicit fordeling af arbejdsopgaverne.

Der er på emu.dk en præsentation fra FIP-kurset i skoleåret 20-21, hvor de særlige karakteristika ved denne form for faglig vejledning indkredses, der kan tilgås [hér](#).

2.3 Kursisten vælger i samråd med vejlederen/vejlederne relevante materialer og et emne, som de valgte fag hver især og sammen kan bidrage til belysningen af. Emnet skal inden for såvel fagenes kerne stof som supplerende stof afgrænses på en sådan måde, at der kan udformes en problemformulering, som sikrer, at der ikke kan ske genanvendelse af afsnit fra besvarelser, som tidligere er afleveret og bedømt.

I praksis vil valg af fag og fastlæggelse af emne ofte være tæt forbundne processer. Det er vigtigt, at der tidligt i forløbet sker en grundig drøftelse, således at det sikres, at kursisten ikke kommer til at bruge mange ressourcer på at udforske et emne, som senere viser sig at være fagligt ufrugtbart. Emnet for eksamensprojektet bør f.eks. ikke fastlægges for snævert, da det kan vise sig, at der ikke er stof nok. Det er vigtigt at fastlægge emnet, så der tages hensyn til fagenes muligheder for samspil, til fagenes niveau og til den tid, der er til rådighed til arbejdet. Vejlederen/vejlederne skal desuden sikre, at der ikke kan ske genanvendelse af afsnit fra besvarelser, som tidligere er blevet afleveret og rettet. Dette indebærer ikke, at kursisten ikke må arbejde videre med et emne, som der tidligere er arbejdet med skriftligt, men direkte genanvendelse må ikke kunne forekomme. Emnet kan således ligge i forlængelse af emner, der er arbejdet med i undervisningen eller i den store skriftlige opgave, men det skal indeholde nyt stof eller nye synsvinkler. Dette gælder for alle kursister i en gruppe. Hvis en kursist eller en gruppe vælger at arbejde videre med et allerede kendt emne, må vejlederen/vejlederne sikre sig, at kursisten/kursisterne kender præmisserne herfor.

Det er kursisten/kursisterne, der i princippet finder det emne, som han/hun vil arbejde med i forbindelse med eksamensprojektet. I nogle tilfælde fastlægges emnet efter konsultation hos en eller flere lærere, men som udgangspunkt er det kursistens ansvar at nå frem til emnet.

2.4 Kurssets leder fastlægger en procedure for valg af fag og emne.

Kursisten vælger fag, og det er kursisten, der har ansvaret for rettidig aflevering af meddelelse om valg af fag og emne. Kursets/institutionens leder fastlægger en procedure for, hvordan kursisten oplyser de valgte fag og emne.

3. Problemformulering

3.1 Kursisten formulerer en problemformulering, der godkendes af vejlederen/vejlederne. Den skal rumme flerfaglige krav i de fag, der indgår, og den kan ikke direkte bygge på den del af fagenes stof, der allerede er indgået i kursistens undervisning. Opgavebesvarelsen kan godt udarbejdes i forlængelse af arbejdet i de indgående fag, herunder arbejdet med teori og faglige begreber.

Vejledningen skal sætte kursisten i stand til selv at udfærdige en problemformulering. Problemformuleringen skal indeholde en angivelse af hvilke fænomener eller aspekter af fænomener, der skal undersøges, og den skal præcisere, hvordan det skal udmøntes i en konkret analyse. De skal derfor forud have sikret sig, at der findes kilder og materiale til at undersøge problemformuleringen, overveje hvorvidt der fx kan foretages empiriske undersøgelser/ eksperimenter/ tolkninger, osv. Det er ifølge læreplanen klart, at der skal være mere tværgående faglige krav indeholdt i problemformuleringen, og at disse kan omfatte såvel fagligt stof som metoder. Metoder skal primært forstås som fremgangsmåder. Problemformuleringen kan dog også indeholde

fagspecifikke krav, og der er intet til hinder for, at fokus i problemformuleringen lægges mere på det ene end på det andet fag, uden at det flerfaglige perspektiv mistes. Det er vejleders opgave at sikre, at kursisten vælger emne og problemformulering, som er ny i forhold til det stof og de emner, der allerede er indgået i undervisningen. Det kan derfor anbefales, at kursisten vælger nye emner, så misforståelser og problemet med genanvendelse/selvplagiat undgås.

Kursisten udarbejder selv problemformuleringen. Det vil typisk ske efter konsultationer med en vejleder. Ved godkendelsen af problemformuleringen er det vigtigt, at vejleder er opmærksom på, om den rummer flerfaglige krav i de indgående fag.

En problemformulering skal pege på det problem, som vil være i fokus i forbindelse med opgaven, og derfor kræver det, at kursisten har sat sig ind i og læst om emnet, før en problemformulering kan opstilles. Man kan ikke pege på en central problemstilling, hvis man ikke kender noget til emneområdet. En problemstilling omkring emnet "Videnskab og ansvar" kunne for eksempel lyde: "Der kan ofte opstå en konflikt mellem personlig etik og loyalitet over for virksomheden hos den enkelte videnskabsmand". Det vil man så skulle undersøge og verificere eller falsificere gennem belysning af emnet eller som oplæg i synopsen. Det samme problemstilling kan også formuleres som et spørgsmål: "Hvorfor kommer den enkelte videnskabsmand nogle gange i konflikt...". I en problemformulering forsøger man altså at formulere et centralt problem for det videre arbejde med opgaven.

Kursisterne skal trænes i denne måde at tænke på gennem de opgaver, der stilles i den forudgående undervisning, når de skal kunne arbejde på et sådant analytisk niveau.

3.2 Kursisten udarbejder en synopsis med følgende krav til indhold:

- *titel på emne og angivelse af de to fag, der indgår i eksamensprojektet*
- *problemformulering*
- *oversigt over de problemstillinger, der er arbejdet med*
- *præcisering af projektets delkonklusioner*
- *oversigt over, hvilke metoder der er anvendt i arbejdet*
- *sammenfattende konklusion,*
herunder eventuelt formulering af spørgsmål til videre arbejde
- *oversigt over anvendte kilder.*

En synopsis kan karakteriseres som en tekst, der ikke kan stå alene, men forudsætter en senere uddybning i en mundtlig præsentation og efterfølgende dialog. Synopsen udgør med andre ord ikke en fuldstændig besvarelse af opgaven. Synopsen er i modsætning til traditionelle opgavebesvarelser karakteriseret ved at være åben for uddybninger og tilføjelser, og den indeholder dele, som lægger op til dialog. Synopsen tjener desuden til at strukturere den efterfølgende mundtlige fremlæggelse, og synopsen fungerer herved som "et talepapir", der hjælper til at fastholde den røde tråd i fremlæggelsen.

De metoder, der er anvendt til at undersøge og belyse problemformuleringen, anføres. Det kan være litteraturstudier og/eller indsamling af data (eksperimenter, observationer, interview, spørgeskema). Metodedelen bør også indeholde overvejelser over valg/fravalg af materiale. Med metode menes primært, hvilke fremgangsmåder der er anvendt.

Konklusionen resumerer kort besvarelsen. Den bør normalt angive hovedresultaterne af arbejdet samt gøre rede for, hvilket belæg der er for dem. Konklusionen kan stille spørgsmål til et videre arbejde med emnet eller til flere undersøgelser af området.

Der skal endvidere være en præcis oversigt over de kilder og det materiale, der er anvendt til arbejdet med emnet, således at det klart fremgår, hvad der er brugt, og hvor det er tilgængeligt.

Synopsen har typisk et omfang på to til tre sider.

3.3 Ved eksamensprojektets afslutning afleverer kursisten synopsen. Synopsen sendes til censor inden prøven. Kursets leder fastlægger en procedure herfor.

Kurset/institutionen fastsætter regler for, hvor mange eksemplarer af synopsen kursisten skal aflevere. Kurset/institutionen fastsætter en procedure for aflevering og fremsendelse til censor.

Kurset/institutionen sikrer, at det afleverede produkt lever op til læreplanens krav. Hvis ikke det er tilfældet, skal eleven straks udbedre sit produkt, så betingelserne for at gå til prøven jf. eksamensbekendtgørelsens § 7 stk. 1 er opfyldt.

Der afleveres en synopsis fra hver kursist. Hvis eksamensprojektet er udarbejdet i et samarbejde mellem flere kursister, kan kursisterne aflevere enslydende synopsis.

4. Projektforløbet

4.1 Under projektforløbet skal kursisten sikres hensigtsmæssig adgang til faciliteter, der er relevante for udarbejdelsen af projektet.

I projektperioden bør faglokaler, bibliotek m.v. være til rådighed for kursisten/kursisterne i et rimeligt omfang. I de eksperimentelle fag skal det være muligt for kursisten/kursisterne at arbejde i faglokaler i dele af projektperioden. Når kursisten/kursisterne udfører eksperimentelt arbejde i et fag, skal en af fagets lærere være til stede i de perioder, hvor faglokalet stilles til rådighed.

Kurset/institutionen vælger som nævnt under pkt. 1.2, hvorledes de 25 timers uddannelsestid til eksamensprojektet skal placeres, og projektet kan derfor ofte afvikles sideløbende med anden undervisning for såvel kursisten selv som for andre kursister. Det er derfor langt fra altid muligt at give fuld adgang til alle faciliteter i hele projektperioden. Det kan være en god idé at udarbejde skriftlig information til kursisterne om forhold vedrørende åbningstider, reservation af udstyr og lignende.

5. Prøve

5.1 Der afholdes en individuel mundtlig prøve på baggrund af synopsis. Eksaminanden medbringer synopsis og eventuelle supplerende noter til prøven. Eksaminationstiden er 30 minutter per eksaminand. Prøven består af eksaminandens fremlæggelse af synopsis suppleret med uddybende spørgsmål fra eksaminator.

Den afsluttende prøve er en individuel, mundtlig prøve baseret på en synopsis. Udgangspunktet for eksaminationen er synopsis, hvorfra eksaminanden har udvalgt fokuspunkter, som kort præsenteres i begyndelsen af kursistens oplæg. Fokuspunkterne omfatter ikke blot problemformulering og konklusion, men også vigtige indholdsmæssige pointer i form af centrale begreber og teorier samt fakta og dokumentation. Det er muligt for eksaminanden at inddrage nye aspekter i diskussionen ud over dem, der er nævnt i synopsis, hvis de er relevante for eksaminationen. Præsentationen bør ikke vare mere end 10-12 minutter og afsluttes med et oplæg til dialog, hvorefter eksaminanden indgår i en faglig dialog med eksaminator og censor.

6. Bedømmelseskriterier

6.1 Bedømmelsen af eksamensprojektet er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens mundtlige præstation opfylder de faglige mål i de fag, som indgår i projektet.

Ved bedømmelsen lægges herudover vægt på:

- *behandling af emnet ud fra problemformuleringen*
- *strukturering og formidling af det faglige stof*
- *inddragelse af relevant baggrundsstof*
- *kursistens forståelse af hvordan fagene hver især og sammen bidrager til belysning af emnet.*

6.2 Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering.

Da problemformuleringen i projektet inddrager to fag, indebærer det, at det i bedømmelsen indgår, hvorvidt eksaminanden formår at inddrage flere fags faglighed i besvarelsen af problemformuleringen. Desuden lægges der vægt på, at de faglige mål i begge de indgående fag er opfyldt.

Ved bedømmelsen af strukturering og formidling af stoffet indgår præsentationen under den mundtlige prøve. Der skal lægges vægt på, at eksaminanden er i stand til at fremlægge stoffet, således at "den røde tråd" fremtræder klart for censor og eksaminator, og at eksaminanden er i stand til at anvende fagsprog i de indgående fag. Endvidere indgår det i bedømmelsen, i hvilket omfang eksaminanden er i stand til at indgå i faglig dialog med eksaminator, evt. også med censor. Den afleverede synopsis indgår ikke i bedømmelsen.

7. Selvstuderende

7.1 Selvstuderende kan udarbejde et eksamensprojekt i henhold til pkt. 1.1.-6.2. Den selvstuderende skal, hvis der ikke er aflagt prøve i fagene, have tilmeldt sig prøve i de pågældende fag ved den førstkommende eksamenstermin.

Ved en selvstuderende forstås en person, der ikke som elev på et sammenhængende uddannelsesforløb eller som enkeltfagskursist har krav på undervisning, men som har tilmeldt sig prøve i et gymnasialt fag, jf. § 53 i lov nr. 1716 af 27. december 2016 om de gymnasiale uddannelser og § 8 i den almene eksamensbekendtgørelse (bekendtgørelse nr. 343 af 8. april 2016).

Oversigt over karakterskalaen

12	Fremragende	Karakteren 12 gives for den fremragende præstation, der demonstrerer udtømmende opfyldelse af fagets mål, med ingen eller få uvæsentlige mangler.
7	God	Karakteren 7 gives for den gode præstation, der demonstrerer opfyldelse af fagets mål, med en del mangler.
02	Tilstrækkelig	Karakteren 02 gives for den tilstrækkelige præstation, der demonstrerer den minimalt acceptable grad af opfyldelse af fagets mål.